

Szakács István Péter

AZ INSPEKCIÓK
FELETTÉBB VESZEDELMESES VOLTÁRÓL¹

D iákéveim gyakorta visszatérő rémálmában hol vadnyúlként, hol mezei pocokként rejtőzködtem a fűben a magasban saskeselyűként, vijjogva kerengő tanáraink előtt. Hogy valójában ők is védtelen, mezei apróvadak a tanügyi prérin, az bizony addig meg sem fordult a fejemben, amíg „*a sors süvítő szele engem is a katedrára nem sodort*”, hogy poétai babérokra pályázó, irodalom szakos kollégám, Jámbor Áron klasszikus veretű költői képét idézzem. Régebben a diákok csesztették, manapság pedig a tanárt. Ezt már ősi alma materünk több tanügyi reformot átvészelt, történelem szakos tanára, Cézár mondogatja, egyetlen szentenciába sűrítve a változások lényegét. Szerintem azért ennél árnyaltabb az összkép: a tanügyi sok(k)ból tanárnak és diáknak egyaránt kijut manapság.

A pedagógusok csesztetésének klasszikus műfaja az egyéni és csoportos inspekción. Az előbbi az igazgató vagy a tanfelügyelő hatáskörébe tartozó ellenőrzés. Ez nekünk hivatali kötelességünk, nehogy már azt higgye a kedves kolléga, hogy élvezetből csináljuk, magyarázzák a kiszemelt áldozatnak bajtársias közvetlenséggel, de közben a szájukat sunyin nyalogatva úgy méregetik, mint ateista macska a templom egerét. Ilyenkor a többi kolléga ellazul: később mennek be órára, nagyvonalúan szabadfoglalkozást engedélyeznek az osztálynak, s közben okostelefonjukon a *second hand* weboldalon navigálva pénztárcájuk potenciáljához passzoló cuccokat keresnek. A tapasztalt kollégák már úgy-ahogy hozzászoktak a diri és a tanfűtülő óralátogatásaihoz, de a kezdőknek ez bizony nehezen feldolgozható traumát okoz. Szegényeknek nem hiányzik a lusta és nevetlen kölykök mellé plusz lelki teherként az utolsó padból perverz kíváncsisággal kukkoló felettes szerv. Azért akadnak üdítő kivételek is. Tanügyi berkekben több olyan történet kering, melyekben az ellenőrző fél húzza a rövidebbet. S me-

1 Részlet *A tanár vagyok, kérem* ciklusból.

lyek, akár a töről metszett népmesék, hozzájárulhatnak az előlról-hátulról meginspektált kezdő pedagógus lelki sebeinek gyógyulásához. Ilyen a kínai rajzszegekbe nagy lendülettel beleülő igazgató esete, vagy azé, aki úgy beszorult a kisdiákok méretére tervezett padba, hogy a kalapáccsal, harapófogóval, feszítővassal felvonuló karbantartóknak kellett sűrű bocsánatkérések közepette, a padot szétszedve kiszabadítaniuk. Ebbe a kategóriába tartozik az a történet is, amelyben egy szórakozott tanfelügyelő az osztályban felejtette az inspekciós füzetét, amit az ellenőrzött kolléga szent könyvnek kijáró tisztelettel vett kézbe. És láss csodát! A fekete borítójú füzet szakszerű jegyzőkönyvek helyett pikáns viccekkel és pajzán rajzokkal volt tele. S bár azt a füzetet a történetbeli kollégán kívül még senki sem látta, de pusztá említésére az igazgatók és tanfelügyelők arcidege rángatózni kezd.

A csoportos inspekció rettegett válfaja a tanügyi körökben csak suttofgva emlegetett brigádjárás. Zöldfülű tanárként még az átkosban volt részem először belőle.

- Készüljetek, kollégák, jön a brigád! - jelentette be az igazgató egy soron kívüli, ún. vészgyűlésen.

Szavaira kitört a pánik. Idősebb kollégáim, kikre oly áhítattal néztem fel addig, mint japán turista az Eiffel-toronyra, lázas munkába kezdtek. Megsárgult lecke- és munkaterveik helyett újakat írtak. Több évre visszamenően kijavították és aláírásukkal dekorálták a diákok füzeteit. A szekrényekből eltüntették a pókhálókat, a fiókokból az egérszart. Én meg csak álltam és néztem a sürgölődésüket. Lecke- és munkaterveimmel lelkes kezdőként napirenden voltam, tanítványaim füzeteit rendszeresen ellenőriztem, a pókoknak és egereknek pedig még nem volt idejük otthonossá tenni a szekrényemet és fiókomat. Egyszóval semmi okom nem volt arra, hogy bepánikoljak.

- Te meg mit lógatod a töködet?! - förmedt rám az igazgató. - Szerezz be sürgősen egy normális nadrágot és egy munkaköpenyt! Ha elkapnak farmerben és köpeny nélkül, nekem is befellegzett, mehetek vissza a katedrára teljes normával tanítani - csörgette meg zsebében a maroknyi aprópénzt, ami nála a közelgő idegroham egyértelmű jele volt.

A nadrág beszerzése nem okozott különösebb gondot, de hiába jártam végig a város összes készruháüzletét, az előírt, sötétkék köpeny helyett csak egy szürkét találtam. Még idejében, mert a brigád már a következő

napon a nyakunkon volt. Diadalmas Darth Vader-léptekkel vonultak be az iskolába, s azon nyomban munkához is láttak. Minden kollégámnak kijutott a csesztetésből. Tőlem viszont nem kérték a lecke- és munkatervet, hozzám nem jöttek be órára, s a folyosón is átnéztek rajtam, mintha ott sem volnék.

- Hallod, neked aztán kurva nagy szerencséd volt – világosított fel a brigádjárást követő, ún. lábadozó gyűlésen az igazgató. – Ezek a majmok a szürke köpenyed láttán azt hitték, hogy karbantartó vagy.

A brigádjárás a rendszerváltás után sem szűnt meg, csak más néven fut tovább. *Pedagógiai-szakmai ellenőrzési segédlet tanároknak* lett az új, hivatalos neve. Mennyivel humánusabb, empatikusabb, bizalomgerjesztőbb ez az elnevezés! A jóhiszemű tanár valósággal megkívánja, hogy bemenjenek az órájára. Hogy bátorítsák, gyámolítsák, támogassák hivatása gyakorlása közben! A tanügyi illetékesek más változást is foganatosítottak. Munkaköpeny helyett még ellenőrzés idején is taníthatunk laza szerkóban. A kinkeservesen összerakott tanári dokumentumgyűjteményt pedig nem a régi rendszerre hajazó dossziénak, hanem az elegáns, latinus hangzású *portfoliónak* nevezik.

Az ellenőrzési segédletet végzők új generációiból már egy sem emlékeztet a *Csillagok háborúja* ikonikus antihősére. Kedvesek, kifinomultak, közvetlenek. Kecses mozgásukban azonban van valami nagymacsokás. Láttukra önkéntelenül az éjszakai dzsungelben nesztelenül vadászni induló tigris jut az eszünkbe.

S. O. S. OSZTÁLYKIRÁNDULÁS

Még sötétség volt, amikor felriadtam. Bár éjfélel őrjáratom után úgy határoztam, hogy egy percre sem hunyom le a szemem, az előző napi megpróbáltatások felemésztették az éjszakai műszakra tartalékolt energiakészletemet. Amint ott lapultam a sötétben, a panzió pedagógusok számára kialakított pánikszobájában, arra gondoltam, hogy sanyarú sorsomért csakis önmagamat okolhatom. Ha anno nagyanyám bátyjára hallgatok, s az idegenlégiót választom, gondtalan veteránként már a Földközi-tenger langyos vizében áztathatnám a tyúkszemeim. Pedagógusként azonban még néhány kemény

tanévet kell lehúznom, s a szolgálati idő letelte után legfennebb a városi strandon pancsolgathatok. Bár az is könnyen megeshet, hogy az elmegyógyintézet zárt osztályának hideg zuhanyos kúrájában részesülök. Ha így történne, az ezernyi veszéllyel járó tanári pálya után a diliházban legalább kedvemre kiélhetem majd idegenlégiós fantáziáimat...

Pedig hányszor megfogadtam már, hogy nem szervezek több osztálykirándulást, max. a sétátérre viszem ki a diákjaim! Ők azonban komoly lélektani ismereteken alapuló stratégiájukkal mindannyiszor bedöntöték megingathatatlannak vélt elhatározásomat. Lelkiismeretes diákokként már a tanév elején hozzáfogtak fondorlatos tervük kivitelezéséhez. Bevezetésképpen heteken át sóvárogva néztek ki az ablakon, szólóban s finoman figyelmeztetve a friss levegő és a rendszeres testmozgás tanulást serkentő hatására. A diszkrét felvezetést követően, műfajt váltva, kórusban zendítettek rá: „*Tanár úr, mikor megyünk már kirándulni?*” Ez a mondat jóhiszemű kívülálló számára közönséges kérdésnek tűnhet csupán, de diákvokálon edződött, tanári fül számára latens fenyegetéssel társított, agresszív követelés. Ilyenkor úgy tettem, mintha nem hallottam volna az antik görög tragédiák baljós karénekére hajazó produkciót. A tanárokról különben is azt tartja a jámbor köznéplekedés, hogy igen komoly hallásproblémákkal küszködnek. Pár nap múlva a: „*Há' de, tanár úr, minden osztály kirándult már*” kijelentés a maga laza felütésével már az osztályfőnöki rátermettségemet kérdőjelezte meg, a kollégáimét – alattomos módon! – fölértékelve. (Értsd, bezzeg ők nem sajnálták a hétvégét az osztályukkal tölteni!) Bármennyire is felkészültem rá, ezt már képtelen voltam megemészteni. Annál is inkább, mert szemenszedett hazugság volt. Jó néhány osztályfőnök kollégám ugyanúgy rettegett az efféle extrém akciótól, mint jómagam, s bolond lett volna hétvégi regenerációját folyamatos rettegéssel felcserélni. Én viszont újból mehettem osztálykirándulni...

Ezúttal egy környékbeli panziót választottam. Onnan, gondoltam, ha szorul a hurok, akár gyalog is hazamenekülhetek. *Festői környezet. Első osztályú kényelem. Biztonságos kalandpark. A tanárok számára külön szoba.* Ezt már a netre feltett hirdetésben olvastam. Fényképet is mellékeltek hozzá: kies kinézetű emeletes faház fotóját, háttérben a transzilván lírához passzoló zord fenyvessel. Ennyi pozitívum egyetlen

helyen már eleve gyanús volt. Jogos a kérdés: akkor miért nem egy másikat választottam? Mert mindenikhez ugyanezt írták, legfennebb a sorrend különbözött. S az illusztrációk is kísértetiesen hasonlítottak egymáshoz, mintha ugyanott készültek volna. Kint, a terepen aztán borzongva szembesültem a kendőzetlen valósággal. A korhadt bútorokkal berendezett, roskatag házban vészjóslóan recsegett a padló, kitaratóan percegett a szű, s orrfacsaró penészszag terjengett. A hamisítatlan rusztikus flinget kétségtelenül emelte a ház mögött csendes belenyugvással rozsdásodó traktor, s a vendégszeretet cirkalmas szentenciáival telefaragott kapu mellett a fejét büszkén magasba emelő, műanyag szarvasbika. A háttérben viszont a reklámfotón látott, sűrű fenyves erősen fogyásnak indult.

- Bankkártyát is elfogadok - villantotta rám hiúzos mosolyát a tulaj, egy kifogástalan Armani-öltönyben feszítő, hájas emberke. - Nagy örömeinkre szolgál, hogy a mi karakteres panziókat választották - váltott a miheztartás végett fejedelmi többes számba. - Külön a figyelmükbe ajánlom portánk ékességét, a *Made in China* csodaszarvast. Csoportképhez kitűnően passzol.

Rendíthetetlen önbizalma akkor sem ingott meg, amikor a tudtára adtam, hogy mindkét fürdőszoba használhatatlan.

- A ház mögött havasi hőmérsékletű patak csordogál, s mellette a szellős fabudi a szükségleteknek száz százalékban megfelel - mosolygott igazának tudatában magabiztosan.

Egyszóval adva volt minden, hogy az ötcsillagos szállodai ár fejében kedvünkre nyomoroghassunk.

- De hát nem azért jöttünk ki, tanár úr, hogy edződjünk a nagybetűs élethez?! - ujjongtak a szabadság tömény budiszaggal fűszerezett levegőjétől megmámorosodott diákok, és mielőtt gondosan összeállított névsorom alapján szobánként szétoszthattam volna őket, saját preferenciáik szerint megtették ők maguk.

Ifjonti lelkesedésük azonban jócskán megcsappant, amikor testületileg fennrekedtek a Tarzanról elnevezett kalandpark kötélpályáján. Csak miután egyenként megeskettem őket, hogy a következőkben visszafogják magukat, támasztottam oda a létrát, hogy a magasból lekecmeregessenek.

Délután, amikor a jó ég tudja, hova rejtett, dugi piájuktól ideiglenesen elpilledtek, végre hozzáfoghattam hétvégi dolgozatadagom javításához. Érdekesítő intellektuális foglalatosságomból káromkodással vegyes motorzúgás riasztott fel. Amikor kinéztem masszív ajtajú emeleti szobám ablakából, a szó szoros értelmében tátva maradt a szám: két diákom a rusztikus dekorációnak szánt traktorral az egyenetlen földúton szlalomozott, nyomában az ingujjra vetkőzött, káromkodva loholó tulajjal. Szerencsére cirka háromszáz méter után a muzeális haszonjármű megállt. Mint utólag kiderült, kifogyott belőle az üzemanyag. Nem úgy felmenőink korántsem hízelgő emlegetése a lihegő panziósból. S akkor, érkezésünk óta először, mintha nyugtalankodni kezdett volna. Legalábbis arcizom rángása alapján ezt gondolhatta az ember.

- Ez nem volt benne a pakliban - törölgette verejtékben fürdő homlokát égieket földiekkel összeboronáló repertoárja fogytán, és sértődötten visszavonult *Idegeneknek belépni szigorúan tilos!* feliratú szobájába.

Csak sötétedés után láttuk viszont. A zenegép dübörgésére támolygott ki a bulizáshoz némiképp átrendezett, földszinti terembe. A füstgép szertegomolygó párájában, kezével a hangvezérelt, színes partyfényeket hessegetve, a bejárati ajtóhoz botorkált, és hanyatt-homlok a gyér fenyves felé futott. Nem dicsekvésképpen mondom, de én helyben maradvam a végsőkig kitartottam...

...Emlékeimből fülsiketítő ordítózás térített vissza a jelenbe. A tulaj üvöltözött az éjszakában. Mire kiértem a ház elé, artikulálatlan dühöngése fájdalmas panasszá szelídült.

- A szarvasom, a szarvasom! - jajongott a kapu melletti üres gyepre mutatva. - Hova tűnt az én csodaszarvasom?!

- Biztosan felment a Tejútra - próbáltam megvigasztalni. - Az efféle csodalénynek a csillagok között a helye...

Tudomásom szerint a szarvas azóta sem került elő. Viszont rajta van az osztályról előző nap készült csoportképen. Igaza volt a tulajnak, tényleg feldobja a fotót. Be is ragasztottam *S. O. S. Osztálykirándulás* című fényképalbumomba. Talán az utókor is értékelni fogja.